

Επιμέλεια κειμένου: Παναγιώτης Χαλούλος
<http://users.sch.gr/pchaloul/>
<https://pchaloul.blogspot.com/>

Υπήρχε οικολογική συνείδηση στην αρχαιότητα;

Τα αρχαία ελληνικά ιερά αποτελούσαν τόπους λατρείας αλλά και προστασίας της φύσης. Πολύ συχνά τα ιερά των θεραπευτών αλλά και άλλων θεών ιδρύονταν σε ειδικές τοποθεσίες έξω από την πόλη, οι οποίες προσφέρονταν για την αναζωογόνηση του σώματος και της ψυχής. Τα δέντρα, τα άλση αλλά και τα άλλα στοιχεία του φυσικού περιβάλλοντος που μπορούσε να συναντήσει κανείς βρισκόνταν υπό την προστασία της θεότητας, ενώ αποκτούσαν πολλές φορές και μυθολογική ταυτότητα. Με αυτό τον τρόπο γίνονταν και τα ίδια, ιδιαίτερα τα δέντρα, αντικείμενα λατρείας.

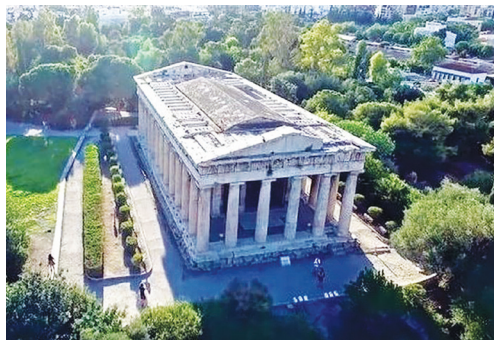
Εκτός από χώροι λατρείας, τα αρχαία ελληνικά ιερά ήταν προστατευμένα οικοσυστήματα. Τα δέντρα συνέτειναν στη δημιουργία ενός δροσερού περιβάλλοντος που προσφερόταν για πνευματική ενατένιση και προσευχή. Ειδικό αξιωματούχοι στα ιερά φρόντιζαν για την προστασία του περιβάλλοντος και επέβαλλαν πρόστιμα σε τυχόν παραβάτες, όπως στην Κω, όπου για τυχόν κοπή των κυπαρισσιών του τεμένους του Απόλλωνα Κυπαρισσίου και του Ασκληπιού το πρόστιμο ήταν 1000 δραχμές. Τα δέντρα και οι πηγές στα όρια του τεμένους, δηλαδή εντός του περιβόλου των ιερών, θεωρούνταν ιδιοκτησία των θεών και ιεροί νόμοι τα προστάτευαν στο όνομά τους. Κάποιες φορές οι θεοί απεικονίζονται κοντά στα δέντρα τους. Στο ανάγλυφο από το Ασκληπιείο της Νότιας Κλιτύς της Ακρόπολης η θεά Υγεία ακουμπά νωχελικά πάνω στον κορμό ενός δέντρου χωρίς κλαδιά. Αριστερά της σώζεται τμήμα της μορφής του καθήμενου Ασκληπιού, ενώ στα δεξιά ομάδα λατρευτών προσέρχονται για θυσία και μια θεραπευαίνιδα κουβαλά στο κεφάλι ένα καλάθι με προσφορές.

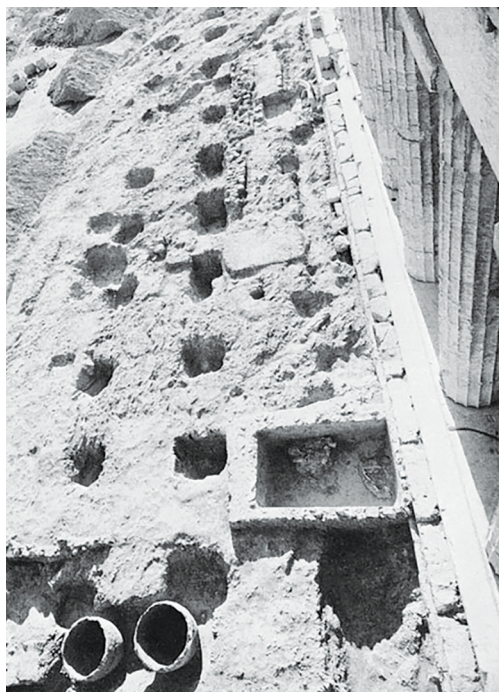
Η φύση σε ανάγλυφο από το Ασκληπιείο της Ακρόπολης

«τίς μοι καλά δένδρεα κόπτει;» (Καλλίμαχος, Ύμνος στη Δήμητρα, 6.41) Ένα οικολογικό μήνυμα μιας θεάς των Ελλήνων από τον 3^ο αι. π.Χ.

Ένας χώρος στον οποίο μπορεί κανείς ακόμα να δει μια εικόνα του φυσικού τοπίου ενός αρχαίου ιερού είναι ο ναός του Ηφαίστου (Θησείο) στην αρχαία Αγορά της Αθήνας. Ο κήπος που περιέβαλλε το Ηφαιστείο αποτελούσε από μόνος του σημαντικό αξιοθέατο, όπως φαίνεται και από την αφήγηση του Πausanias, στην οποία δίνεται ιδιαίτερη έμφαση σε αυτόν. Ο κήπος, με βάση τα ανασκαφικά δεδομένα που προέκυψαν από την εκτεταμένη έρευνα της D. Thompson, δημιουργήθηκε κατά τον 3^ο αιώνα π.Χ. Εκεί ανασκάφηκαν, σε κανονικά διαστήματα, μεγάλες πήλινες γλάστρες, όπου ήταν φυτεμένα θάμνοι και δενδρύλλια σε δύο σειρές κατά μήκος της νότιας και της βόρειας πλευράς και σε τρεις κατά μήκος της δυτικής πλευράς του ναού. Στη θέση τους έχουν σήμερα φυτευτεί ροδιές και μυρτιές, ενώ οι γλάστρες φυλάσσονται στο Μουσείο της Αγοράς, στη Στοά του Αττάλου.

Το Θησείο ή ναός Ηφαίστου σήμερα

Ανασκαφική εικόνα από τις φυτεύσεις του Ναού του Ηφαίστου

Η Ιερά Άλτις, δηλαδή Ιερό Άλσος, στην αρχαία Ολυμπία είναι από τους ωραιότερους κατάφυτους χώρους δίπλα στην όχθη του ποταμού Αλφειού. Σημειώτενο ότι κάθε ποταμός για τους αρχαίους Έλληνες ήταν μια θεότητα, ένα ακόμα στοιχείο του απόλυτου σεβασμού και της λατρείας προς τη φύση.

Το Ιερό του Διός στην αρχαία Ολυμπία

Ο σημαντικότερος αρχαίος τόπος λατρείας του θεού Ασκληπιού ήταν η Επίδαυρος. Το σωζόμενο σήμερα περίφημο αρχαίο θέατρο βρίσκεται μέσα σε ειδικό τοπίο, θαυμαστό πευκοδάσος, χώρος που φανερώνει σε όλο του το μεγαλείο την αγάπη για το φυσικό περιβάλλον, που ο σύγχρονος άνθρωπος έχει απεμπολήσει και κάθε καλοκαίρι βλέπουμε να γίνονται ολοκαύτωμα τα λίγα εναπομείναντα δάση της χώρας!

Το θέατρο της Επιδαύρου και το ειδικό φυσικό περιβάλλον του

Πηγές:

<https://www.olympia.gr/1540700/istoria/archaia-agera-tis-athinas-o-naos-toy-ifaiстой-2/>
<https://www.namuseum.gr/>